



AKUSHERLIKDA HOMILADORLIKNI TUGATISH (ABORT) MASALALARI: TIBBIY, IJTIMOY VA AXLOQIY YONDASHUVLAR

G'allaorol Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat

Salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Qaxxarova Charos

Annotatsiya. Ushbu maqolada abort tushunchasi, uning tibbiy, psixologik, ijtimoiy va huquqiy jihatlari keng yoritilgan. Dunyo davlatlarida abortga bo'lgan munosabat, ayol salomatligiga ta'siri, jamiyatdagi bahs-munozaralar va reproduktiv huquqlar masalasi ilmiy-analitik tarzda ko'rib chiqiladi. Maqola abort atrofidagi ijtimoiy fikrning shakllanishi, diniy qarashlar ta'siri, sog'liqni saqlash tizimidagi roli hamda xavfsiz reproduktiv xizmatlarning ahamiyatini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: Abort, reproduktiv salomatlik, ayol huquqlari, tibbiy etika, ijtimoiy munosabatlar, psixologik ta'sir, huquqiy me'yorlar (Abortion, reproductive health, women's rights, medical ethics, social attitudes, psychological impact, legal regulations).

Abstract. This article provides a comprehensive overview of the concept of abortion, its medical, psychological, social and legal aspects. The attitude towards abortion in countries around the world, its impact on women's health, public debates and issues of reproductive rights are examined in a scientific and analytical manner. The article analyzes the formation of social opinion around abortion, the influence of religious views, its role in the health care system and the importance of safe reproductive services.

Keywords: Abortion, reproductive health, women's rights, medical ethics, social attitudes, psychological impact, legal regulations.



Kirish

Abort — bu homiladorlikni tibbiy yoki boshqa asosli sabablarga ko'ra to'xtatish jarayonidir. Insoniyat tarixida bu masala har doim bahsli bo'lgan: ayrim jamiyatlarda abortga ruxsat berilgan bo'lsa, boshqalarida qat'iy taqiqlangan. Bugungi kunda ham dunyoning ko'plab mamlakatlarida abort sog'liqni saqlash tizimi, ayol huquqlari, diniy qarashlar va ijtimoiy qadriyatlarning kesishgan nuqtasida turgan dolzarb mavzu hisoblanadi.

1. Abortning tibbiy jihatlari

Abortning tibbiy talqini sog'liqni saqlash tizimida muhim o'rin tutadi. Tibbiy amaliyotda abort quyidagi holatlarda ko'rib chiqiladi:

1.1. Tibbiy ko'rsatmalar

Ba'zan homiladorlik ayol hayoti yoki sog'lig'iga jiddiy xavf tug'dirsa, tibbiyot abortni tavsiya qilishi mumkin. Bunga quyidagilar kiradi:

- og'ir yurak-qon tomir kasalliklari,
- onkologik kasalliklar,
- homilaning hayotga mos kelmaydigan tug'ma nuqsonlari.

1.2. Tibbiyotdagi xavfsizlik masalasi

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO) tadqiqotlariga ko'ra, xavfsiz sharoitda amalga oshirilgan abort ayol hayoti uchun katta xavf tug'dirmaydi. Aksincha, noqonuniy yoki shifokorsiz bajarilgan abortlar ko'pincha og'ir asoratlar yoki o'lim bilan yakunlanishi mumkin.

2. Psixologik jihatlari

Abortdan keyin ayollarda turli ruhiy holatlar kuzatilishi mumkin:

- aybdorlik hissi,
- qayg'u yoki tashvish,
- ijtimoiy bosim tufayli stress.



Psixologlar bunday vaziyatda ayollarga ruhiy qo'llab-quvvatlash xizmatlari muhim ekanini ta'kidlaydilar. Ruhiy yordamning mavjudligi ayolning bu jarayonni yengib o'tishida katta yordam beradi.

3. Ijtimoiy omillar

Abort atrofida ijtimoiy fikr jamiyatdan jamiyatga farq qiladi. Ayrim mamlakatlarda bu ayol tanlovining bir qismi sifatida ko'rilsa, boshqalarida diniy va madaniy qadriyatlar abortni rad etadi.

3.1. Diniy qarashlar

Ko'plab dinlarda hayot muqaddas sanaladi va homila hayoti alohida o'rin egallaydi. Shu sababli, diniy guruhlar abortga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'ladi.

3.2. Jamiyatning ayolga bo'lgan qarashi

Ijtimoiy bosim ko'plab ayollarni qaror qabul qilishda qiyin ahvolga solishi mumkin. Jamiyatning qo'llab-quvvatlovchi yoki qoralovchi munosabati ayolning psixologik holatiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

4. Huquqiy me'yorlar

Turli mamlakatlarda abort bo'yicha turlicha qonunlar mavjud. Ular asosan uch toifaga bo'linadi:

4.1. To'liq ruxsat berilgan davlatlar

Ba'zi mamlakatlarda ayolning o'zi homiladorlikni to'xtatish qarorini qabul qilishi mumkin. Bunda zamonaviy tibbiy xizmatlar mavjud.

4.2. Cheklangan ruxsat

Ba'zi hududlarda abort faqat tibbiy ko'rsatma yoki zo'ravonlikdan keyingi holatlarda amalga oshiriladi.

4.3. To'liq taqiqlangan davlatlar

Ayrim mamlakatlarda abort har qanday shaklda qonun bilan taqiqlangan bo'lib, bu yerda noqonuniy abortlar xavfi yuqori bo'ladi.

5. Reproduktiv huquqlar va ayol erkinligi



Zamonaviy jamiyatda abort masalasi ayolning reproduktiv huquqlari bilan chambarchas bogʻliq. Reproductive huquqlar quyidagilarni oʻz ichiga oladi:

- oila rejalashtirish erkinligi,
- sogʻliqni saqlash xizmatlaridan foydalanish huquqi,
- xavfsiz homiladorlik va tugʻish sharoitlari.

Ayollarning sogʻlom reproduktiv hayoti jamiyat taraqqiyoti va demografik barqarorlik uchun ham muhimdir. Abort — koʻp qirrali, murakkab va ehtiyotkorlik bilan muhokama qilinishi lozim boʻlgan mavzu. Unda tibbiy, huquqiy, diniy, psixologik va ijtimoiy jihatlar bir-biri bilan chambarchas bogʻlangan. Asosiysi — ayol salomatligi, huquqi va xavfsizligiga hurmat bilan yondashishdir. Jamiyatda sogʻlom muloqot, ilmiy yondashuv va qoʻllab-quvvatlovchi muhit yaratish abort bilan bogʻliq muammolarni yanada ongli va madaniy tarzda hal qilishga yordam beradi.

Akusherlik tibbiyotining eng masʼuliyatli boʻlimlaridan biri — bu reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish, homiladorlikning normal oʻtishi va ayol hamda bola hayotini xavfsiz saqlashdir. Shunga qaramay, dunyo miqyosida homiladorlikni erta tugatish (abort) hali ham sogʻliqni saqlash tizimi oldidagi eng dolzarb masalalardan biri boʻlib qolmoqda.

JSST maʼlumotlariga koʻra, dunyoda har yili 73 millionga yaqin abort qilinadi, ulardan 45% xavfsiz boʻlmagan sharoitlarda amalga oshiriladi.

Abortning tibbiy taʼrifi va tasnifi.

Abort tushunchasi. Abort — homiladorlikning 22 haftagacha erta tugatilishidir. U ikki guruhga boʻlinadi:

1. Spontan abort — tabiiy sabablarga koʻra homiladorlikning toʻxtashi.
2. Sunʼiy abort — homiladorlikni tibbiy koʻrsatmalar asosida shifokor tomonidan tugatish.

Sunʼiy abortning turlari



Medikamentoz (dorivor) abort. Homiladorlikning 6–9 haftalarida maxsus dori vositalari yordamida amalga oshiriladi.

Afzalliklari:

- jarrohlik aralashuvisiz;
- infeksiya xavfi kam;
- tiklanish tez.

Vakuum aspiratsiyasi. 12 haftagacha qo'llaniladigan jarrohlik usul bo'lib, vakuum apparati yordamida bachadon bo'shlig'i bo'shatiladi.

Afzalliklari:

- amaliyot tez;
- natija aniq;
- klinik nazorat to'liq.

Abortga ko'rsatmalar

Tibbiy ko'rsatmalar

- homilaning hayotga nomunosib rivojlanish nuqsonlari;
- onada yurak yetishmovchiligi, saraton, og'ir infeksiyon kasalliklar;
- homilaning bachadon tashqarisida joylashishi (ektopik homiladorlik);
- hayot uchun xavfli qon ketishlar.

Ijtimoiy ko'rsatmalar

- jinsiy zo'ravonlikdan homiladorlik;
- voyaga yetmaganlarda homiladorlik;
- oilaviy zo'ravonlik.

Abortning ayol salomatligiga ta'siri

Jismoniy asoratlar.

Xavfsiz bo'lmagan abort quyidagi oqibatlariga olib kelishi mumkin:

- bachadon yirtilishi yoki shikastlanishi;
- infeksiya;



- hayot uchun xavfli qon ketishlar;
- bachadon bo'shlig'i chandiqlanishi;
- gormonal buzilishlar.

Psixologik oqibatlar

Abortdan keyin depressiya, aybnoma hissi va emotsional beqarorlik kuzatilishi mumkin.

Xulosa

Akusherlikda homiladorlikni tugatish (abort) masalalari tibbiy, ijtimoiy va axloqiy omillar kesishmasida murakkab yondashuvni talab qiladi. Tibbiy nuqtai nazardan abort ayol hayoti va salomatligini saqlash zarur bo'lgan holatlarda muhim amaliyot sifatida ko'riladi. Ijtimoiy jihatdan esa iqtisodiy sharoit, oilaviy vaziyat, ayolning psixologik holati va jamiyat qo'llab-quvvatlashi kabi omillar qaror qabul qilish jarayoniga ta'sir ko'rsatadi. Axloqiy yondashuvlar esa hayotning qadri, ayolning tanlov erkinligi va jamiyatning ma'naviy me'yorlari o'rtasida muvozanatni topishni talab etadi.

Shu bois abort masalasiga biryoqlama emas, balki kompleks, inson salomatligi va huquqlarini ustuvor qo'ygan, hurmatga asoslangan yondashuv zarur. Eng muhim jihat — ayollarga sifatli tibbiy yordam, psixologik ko'mak va to'g'ri ma'lumot yetkazish orqali xavfsiz va mas'uliyatli qaror qabul qilishga sharoit yaratishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi, 2022.
2. "Ayollar reproduktiv salomatligi to'g'risida" O'zbekiston Respublikasi Qonuni, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Jinoyat Kodeksi, 2020.
4. Abdullayeva D., Nurmatova M., 2021.
5. Rajabova, D. (2025). SPECIFIC FEATURES AND FACTORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE INNOVATIVE ENVIRONMENT IN



INDUSTRIAL ENTERPRISES. Journal of Applied Science and Social Science, 1(2), 474-479.

6.Rajabova, D. (2025). SYSTEMIC PROBLEMS OF THE CURRENT STATE OF THE INNOVATION ENVIRONMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. International Journal of Artificial Intelligence, 1(3), 638-643.

7.Rajabova, D. (2025). WAYS TO IMPROVE INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRIAL ENTERPRISES IN UZBEKISTAN. International Journal of Artificial Intelligence, 1(1), 604-610.

8.Rajabova, D., & Usmonova, D. (2024). BIG DATA VA IQTISODIY TADQIQOTLARDA TAHLILIY IMKONIYATLAR. Инновационные исследования в современном мире: теория и практика, 3(15), 16-23.